

Rapport Å0716

NORDISK "WORKSHOP" OM RESTRÅSTOFF FRA
VILLFANGET OG OPPDRETTET TORSK

Grete Hansen Aas og Margareth Kjerstad



Møreforsking

Oktober 2007

	MØREFORSKING Ålesund	Møreforskning Ålesund Postboks 5075 6021 ÅLESUND Telefon: 70 11 16 00 Telefaks: 70 11 16 01 www.mfaa.no NO 971 371 153
---	---------------------------------------	---

RAPPORT

Tittel: Nordisk ”workshop” om restråstoff fra villfanget og oppdrettet torsk	ISSN 0804-5380
	Rapport nr.: Å0716
	Prosjekt nr.: 54458
Oppdragsgiver (navn og adr.): NAF, Nordisk arbeidsgruppe for fiskeriforskning	Dato: 18.10.07
Fiskeri og kystdepartementet, att. Andreas Stokseth	Antall sider:6
Postboks 8118 Dep N-0032 Oslo, Norge	Referanse oppdragsgiver: Andreas Stokseth
Tlf./Fax.: +4722246528	
Forfatter: Grete Hansen Aas og Margareth Kjerstad	Signatur:
Rapport godkjent av: Agnes Christine Gundersen	Signatur:
<p>Sammendrag:</p> <p>Prosjektets målsetning har vært å øke kompetansen om utnyttelse av restråstoff fra oppdrettet og villfanget torsk i nordiske land. Et delmål i prosjektet har vært å etablere et sterkt nettverk mellom nordiske land gjennom gjennomføring av ”workshop” og ved å initiere minst ett konkret nordisk samarbeidsprosjekt innen utnyttelse av restråstoff.</p> <p>I prosjektet ble det opprettet ei arbeidsgruppe og ei prosjektgruppe med deltakere fra Færøyene, Island og Norge. Arbeidsgruppa planla et program og gjennomførte en ”workshop” og en foredragsserie under en åpen ”workshop” på ”Sats på torsk” sitt nettverksmøte i Bergen 13. og 14. februar 2007. Foredragene presenterte status for utnyttelse av restråvarer i nordiske land.</p> <p>I etterkant av workshoppen ble arbeidsgruppen enige om å gå videre med samarbeidet. Det ble sendt inn søknad om videre finansiering av FoU-arbeidet. Nye søknader og prosjekter er i gang. Det er blant annet bevilget midler fra NORA til et prosjekt, og midler fra Stiftelsen Rubin for å utarbeide en norsk statusrapport for utnyttelse av restråvare i oppdrettstorsk.</p>	
Emneord: Restråvare, torsk, biprodukter	
Distribusjon/Tilgang: Åpen	

1. Introduksjon

Oppdrett av torsk er en ny næring som vokser raskt. Oppdrettstorsk konkurrerer med villfanget torsk i markedene i sesongen. Fersk oppdrettet torsk har blitt et supplement til fersk villtorsk utenom sesongene.

Verdiene av restråvarene (biproduktene) kan økes gjennom økt kunnskap, mer rasjonelle produksjonsmetoder, mer markedskunnskap og ved å utvikle produkter basert på dette ferske råstoffet som oppdrett gir. Det er viktig å samarbeide om kunnskapen om produkter og markeder som allerede eksisterer fra fiskeri, forbedre systemene og benytte det på de ferske biproduktene som torskeoppdrett gir. De nordiske landene er på ulike stadier, både med hensyn til utnyttelse av ulike biprodukter og utviklingen av torskeoppdrett som ny næring. Det var viktig å benytte dette prosjektet til å knytte de nordiske landene sammen for å sikre økt lønnsomhet i alle ledd i torskens verdikjede.

1.1. Prosjektets målsetning

Hovedmålet med prosjektet er å bedre lønnsomheten i de nordiske land ved å utnytte restråstoff fra torsk. Det er en målsetning å etablere et nordisk nettverk mellom næringsaktører, FoU institusjoner og bedrifter som fokuserer på produktutvikling og omsetning av slike produkter.

Delmål 1:

Arrangere en 2- dagers workshop for nordiske deltagere med tema produktutvikling og utnyttelse av restråstoff fra torsk.

Delmål 2:

Initiere et felles FoU-prosjekt for å styrke det nordiske kompetansen og konkurransevne innen produktutvikling og utnyttelse av restråstoff.

2. Aktiviteter

Arbeidet i prosjektet startet opp i oktober 2006. Det ble opprettet en prosjektgruppe for å gjennomføre aktivitetene i prosjektet.

Prosjektgruppen har bestått av følgende personer:

Navn på bedrift	Kontaktperson	Nasjonalitet
Fiskaaling	Arne Kolbeinshavn	Færøyene
MATIS	Sigurdjón Arason	Island
Hafrannsóknadstonun	Valdimar Ingi Gunnarsson	Island
Norsk sjømatsenter	Jørgen Borthen	Norge
Møreforsking	Margareth Kjerstad	Norge
Møreforsking	Grete Hansen Aas	Norge

I løpet av prosjektperioden har prosjektgruppen gjennomført 5 telefonmøter (i perioden 21.11.06-5.02 07). Under telefonmøtene diskuterte en gjennomføring av oppgaver og planlegging av program til workshop 14. og 15. februar 2006. Det ble planlagt en åpen sesjon med innlegg på biprodukter og samlinger for en mindre arbeidsgruppe som skulle arbeide med videre nordisk samarbeid på feltet.

Arbeidsgruppen har startet arbeidet med å lage en felles FoU-plan, og dette arbeidet pågår enda.

2.1. Arrangere nordisk workshop for restråvarer

Det ble arrangert en åpen workshop torsdag 15. februar.

Åpen "Workshop med følgende foredrag

Firma	Person	Tittel på foredrag
Møreforsking	Margareth Kjerstad	"De enorme verdier i marine biprodukter",
R&D Matis University of Iceland	Sigurdjón Arason	"Biproduktenes betydning for fiskerinæringen på Island og Færøyene"
Hraðfrysthisid Gunnvör hf	Kristján G. Jòakimsson	"Biprodukter av villfanget og oppdrettet torsk hos HG"
Rubin	Sigrun Bekkevold	"Markedstiltak og utviklingsprosjekter på biprodukter"
Ministry of Fisheries, The Faroes Island	Jakup Mørkøre	"Utnyttelse av marine biprodukter på Færøyene"
Denomega Nutritional Oils	Leif Riege	"Torskelever til Omega 3"

Det var anslagsvis 40-50 deltagere på dette seminaret (15. februar fra 8.30-12.00).

2.2. Arbeidsmøte for å diskutere samarbeid og prioritere FoU oppgaver

En rekke personer ble utfordret til å delta i ei arbeidsgruppe og invitert til workshop: Sigurdjón Arason, (R&D Matis), Valdimar Ingi Gunnarsson, Hafrannsóknadstonun, Arne Kolbeinshavn, Fiskaaling, Jakup Mørkøre (Fiskeriministeriet, Færøyene), Kristján Jóakimsson (Hraðfrysthisid Gunnvör hf.), Sigrun Bekkevold (Stiftelsen Rubin), Jørgen Borthen og Tanja Hoel (Norsk Sjømatsenter), Margareth Kjerstad og Grete Hansen Aas (Møreforskning)

Av disse ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av Sigurdjón Arason, Jakup Mørkøre, Valdimar Gunnarsson, Sigrun Bekkevold, Tanja Hoel, Margareth Kjerstad og Grete Hansen Aas

Etter den åpne workshopen, samlet arbeidsgruppen seg for å diskutere videre samarbeid og initiering av utviklingsprosjekter.

I forkant av møtet var det sendt inn innspill til aktuelle temaer. Det er enighet om å benytte kunnskap også fra villfisk, men fokusere på oppdrett og oppfôret fisk. Det ble en diskusjon rundt følgende utfordringer:

- Lever
- Automatisering/sløyving
- Rogn/melke/innmat
- Marked

Arbeidsgruppen innehar mye kompetanse både på produksjon, teknologi og marked og har et stort nettverk. Det ble i diskusjonen fremhevet hvor viktig det er å ha med industrien fra starten av, for å få stilt de riktige spørsmålene, benytte deres erfaringer og kompetanse, samtidig som markedskontakt er avgjørende for å gjøre riktige prioriteringer

2.3. Initiere nordiske samarbeidsprosjekter

MATIS, Norsk Sjømatsenter og Møreforskning tok ansvaret for å utarbeide en felles nordisk søknad. Det ble gjennomført mange telefonmøter under arbeidet med søknaden. Prosjektskissen ble godkjent av den nordiske arbeidsgruppen før den ble sendt inn til NORA 1. mars 2007. Søknaden har tittelen:

”Lønnsom utnyttelse av restråstoff fra oppdrettstorsk”, med Matis, Norsk Sjømatsenter og Møreforskning som søkere.

Det er søkt om midler for tre år for å koordinere nordisk FoU gjennom å utarbeide en nordisk FoU rapport på status, og beskrive FoU- oppgaver for aktuelle produktvarianter som lever, innvoller og hoder, samt vurdere teknologiske løsninger i slaktelinjen og analysere

lønnsomhet ved ulik anvendelse av restråstoff. Det er også skissert etablering av nordisk nettverk og utarbeidelse av en FoU-plan som skal koordinere nordisk satsing.

Prosjektgruppen har fått tilsagn på kr 100 000 til det omsøkte prosjektet (150 000 kr- hvis Grønland blir inkludert.) Stiftelsen Rubin har gitt tilskudd på kr 130 000 til å lage en statusrapport for FoU på restråvare fra oppdrettstorsk i Norge høsten 2007. Det arbeides med å få finansiert tilsvarende status fra de andre landene.

2.4. Videre arbeid

Det ble konkludert med at arbeidsgruppen skulle arbeide videre for nordisk samarbeid, i første omgang søke om et forprosjekt for å utarbeide en statusrapport for lever. I det arbeidet var det viktig å koble inn industri på ulike ledde: fôrindustri, oppdrettere, utstysleverandører, oljeprodusenter med mer. Det er tenkt 2 faser i det videre arbeidet i 2007.

Fase 1:

Søke et forprosjekt for å utarbeide en statusrapport om lever: søke om støtte fra Nordisk Ministerråd og Stiftelsen Rubin.

Fokus lever- status rapport

- Fôr/fôring – effekt på innvoller (lever)
- Slakting/sløyning – effekt på kvalitet i forhold til konsum/oljeproduksjon-temperatur/holdbarhet, evt. forbehandling/innfrysing
- Logistikk- temperatur/tid før videre behandling
- Anvendelser
- Marked for ulike produkter

Fase 2:

Gjennomføre et arbeidsgruppemøte på Færøyene høsten 2007/vinter 2008:

1 dag om statusrapport og 1 dag om videre forskningsprosjekter. Det søkes om midler fra Nora for å gjennomføre dette.